

УДК 371.4(47)

ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДИКИ МАРІЇ МОНТЕССОРІ У ДІЯЛЬНОСТІ ГУВЕРНЕРА

Акіншева Ірина Петрівна
м.Луганськ

За останні десятиліття з'являються нові педагогічні теорії, присвячені ранньому розвитку малюків, відкриваються нові дитячі садки і групи підготовки до школи, які працюють за оригінальними вітчизняними та зарубіжними методиками. Усі вони переслідують одну мету – допомогти батькам в розвитку дитини, зокрема система дошкільного виховання Марії Монтессорі, яка головну увагу приділяла розвитку пізнавальних здібностей дітей і використовувала для цього спеціальні дидактичні матеріали. Характеристика сенситивних періодів, які розглядаються у статті, дозволяє створити навколо дитини таку середовище, щоб вона сприяла розвитку навичок.

Ключові слова: методика, гувернер, вільне виховання, сенситивні періоди, Монтессорі – матеріали.

Актуальність теми дослідження полягає в тому, що нині через намічений перехід від індустріального суспільства до інформаційного, до кожної людини висувуються все вищі запити, і тому, природно, що в педагогіці виникають принципово нові підходи і розробляються нові методи, тому до проблеми розумного впровадження дієвих методик виховання дітей дошкільного віку, з великою зацікавленістю підходять науковці.

За останні десятиліття з'являються нові педагогічні теорії, присвячені ранньому розвитку малюків, відкриваються нові дитячі садки і групи підготовки до школи, які працюють за оригінальними вітчизняними та зарубіжними методиками. Усі вони переслідують одну мету – допомогти батькам в розвитку здібностей дитини. Але теорій – сотні, більш менш розумних – десятки, а ось надійних, перевірених часом, – одиниці. К останнім відноситься і система дошкільного виховання Марії Монтессорі, яка головну увагу приділяла розвитку пізнавальних здібностей дітей і використовувала для цього спеціальні дидактичні матеріали.

Аналіз науково – педагогічної літератури свідчить про певну увагу учених минулого та сьогодення до проблеми. Багато педагогів (Н.Д.Лубенець, С.Ф.Русова, Д.Орлова та ін.) вивчали праці М. Монтессорі, давали їм оцінки, показували, що її методи можливо застосовувати в практиці українських дитячих садків, в роботі гувернерів. В роботах сучасного дослідника А.В.Хуторського аналізується зона космічного виховання Марії Монтессорі.

Мета даної статті розкрити основи методики Марії Монтессорі, а також втілення методики у практичну діяльність сучасного гувернера.

Марія Монтессорі – видатний італійський педагог, яка створила нову педагогіку, яка в свою чергу набула поширення в багатьох країнах світу, у тому числі і в Україні. Мету цієї педагогіки можна сформулювати таким чином: збудити в душі дитини людину, що дремає в ній. 45 років свого життя і діяльності присвятила Монтессорі організації будинків дитини, пропаганді наукової постановки справи суспільного виховання.

Ідея педагогіки і філософії Марії Монтессорі базується на філософських ідеях Жан-Жака Руссо, Іоганна Генріха Песталоцці, Фрідріха Фрьобеля, які завжди підкреслювали, що потенціал дитини може повністю розкриватися в умовах свободи і любові до нього. Але філософія Монтессорі відрізняється від поглядів попередників тим, що вона розглядала дитинство не просто як сходинок на шляху зростання дитини, а як головний період для всебічного розвитку дитини.

Для того, щоб зрозуміти яким чином дитина реалізується і затверджується, Монтессорі наполягала на тому, що кожна дитина ще до народження має внутрішній зародок так званий «духовний ембріон» і вірила, що лише в процесі розвитку цей ембріон може реалізуватися і розкриватися.

Для того, щоб процес почався, необхідні умови:

1. Дитина і її розвиток залежить і знаходиться в постійному контакті з навколишнім середовищем.
2. Дитині потрібна свобода.

Необхідно зазначити, що суть педагогіки М. Монтессорі характеризують три провідні положення:

- виховання повинне бути вільне;
- виховання повинне бути індивідуальне;
- виховання повинне спиратися на дані спостереження за дитиною [1].

Забезпечення цих чинників – найголовніша задача виховання сучасним гувернером.

Основною метою виховання М.Монтессорі вважала допомогу самостійному життю дитини, адаптації його в суспільстві. Саме тому вона надавала велике значення знайомству дитини зі світом реальних речей. Особливості процесу розвитку дитини, в розумінні М.Монтессорі визначають і особливості її розуміння суті виховання. Вона, вважала, що ідеальним місцем для дитини до трьох років є батьківський дім, де дитину люблять, піклуються [2, с.23].

Метод Монтессорі заснований на принципі спостереження за дитиною в природних умовах і прийнятті його таким, який він є. Основний принцип методу Монтессорі: направити дитину до самовиховання, до самонавчання, до саморозвитку.

Але найголовніше в методі – це розуміння того що світ дітей і світ дорослих — це абсолютно різні світи.

Девіз методу Монтессорі: «Допоможи мені зробити це самому».

М.Монтессорі відкрила одну з важливих відзнак дитячого світу від дорослого – наявність так званих сенситивних (тобто найбільш сприйнятливих) періодів сприйняття світу. Цих періодів декілька, і в дорослому віку вони вже ніколи не повторюються.

Майже сто років тому доктор Марія Монтессорі першою зрозуміла, що діти навчаються від свого оточення і внутрішньо мотивовані до цього. Переймаючи ідеї біологів і філософів свого часу, Монтессорі передбачила, що кожне дитя є носієм двох генетичних проектів – фізичного і психічного. Фізичний визначає зростання дитини, колір волосся і інші характеристики. Психічний набуває форми сенситивних періодів. Кожен сенситивний період це:

- період особливої чутливості і психічних стосунків;
- надпотужна сила, інтерес, стимул що направляє дитину до особливих якостей і елементів навколишнього середовища;
- період, протягом якого дитя концентрує увагу на окремих аспектах навколишнього середовища, ігноруючи останні;
- пристрасть і прихильність;
- Інтенсивна і тривала робота, яка викликає не втому або нудьгу, а постійну енергію і інтерес.

Тимчасовий достаток: одного дня реалізований, сенситивний період зникає назавжди. Сенситивні періоди доводяться на вік від народження до шести років. Нижче описані 11 сенситивних періодів, які необхідно враховувати гувернеру.

1. Лад. Характеризується прагненням до постійності і повторень. Пристрасна прихильність встановленому розпорядку. Глибоко страждає від безладу. Середина має бути ретельно впорядкована, з певним місцем для кожної речі і чітко встановленими правилами (від 2 до 4 років).
2. Рух. Безладні рухи стають координованими і контрольованими: хапання, дотик, відкручування, повзання, ходьба (від народження до 1,5 років).
3. Маленькі предмети. Інтерес до дрібних предметів і деталей (від 1,5 до 4 років).
4. Ввічливість і етикет. Спочатку дитина наслідує правилам ввічливої поведінки, а потім ввічливість стає властивістю особи (від 2,5 до 6 років).
5. Потоншення відчуттів. Привабливість сенсорних вражень (смак, звук, дотик, вага, запах) приводить до того, що дитя вчиться спостерігати і диференціювати відчуття (від 2,5 до 6 років).

6. Письмо. Прагнення відтворювати букви і цифри олівцем або ручкою на папері (від 3,5 до 4,5 років).
7. Читання. Спонтанний інтерес до символічного позначення звуків буквами і творенню слів (від 3 до 5,5 років).
8. Мова. Використання слів для спілкування: починаючи від лепету до слів, фраз, пропозицій, постійне розширення словарного запасу (від народження до 6 років).
9. Просторові стосунки. Формування уявлень про розташування в просторі: план знайомого місця, уміння знаходити дорогу в околицях, збільшена здатність складати складні мозаїки (від 4 до 6 років).
10. Музика. Спонтанний інтерес і розвиток звуковисотного слуху відчуття ритму і мелодії (від 2 до 6 років).
11. Математика. Формування уявлення про кількості і операції з ними завдяки використанню простого і конкретного матеріалу (від 4 до 6 років) [3].

Сенситивні періоди розвитку дитини – це ті періоди, коли розвивається певна ділянка мозку і, отже, саме в цей час потрібно створити навколо дитини таку середу, щоб вона сприяла розвитку навичок, пов'язаних з цією ділянкою.

Якщо запізнитися і не скористатися можливостями, що з'явилися у дітей то вони можуть втратити інтерес до цього на все життя або повернути помилки і випадковості цих періодів в найнесподіваніших і неприємних формах вже після шести років.

Необхідно зазначити, що основна дія дітей на занятті – вільна робота з Монтессорі – матеріалами. Дитина сама вибирає для

себе вид діяльності, яким вона хоче займатися, а гувернер показує дитині, як правильно працювати з вибраним матеріалом, щоб отримати ті знання і уміння які закладені в конкретному матеріалі. Таким чином, дитина, граючи, розвиває мову або готується до вивчення математики, розвиває слух і зір, готує ручку до письма або тренує координацію рухів і так далі.

Унікальне в методиці Монтессорі пошана до індивідуальності і свободи дитини створює сприятливий ґрунт для розвитку таких якостей як:

- здатність концентруватися на роботі;
- самостійність;
- упевненість в собі;
- уміння спілкуватися;
- позитивна самооцінка;
- висока пізнавальна мотивація;
- уміння робити вибір виходячи зі своїх реальних потреб [5].

Таким чином, педагогіка Монтессорі – чудовий приклад ефективно практичної реалізації ідей вільного виховання у роботі гувернера з дитиною. Дана методика дає можливість краще розуміти себе та дитину, проявити повагу та любов до маленької істоти, виховувати не просто інтелектуала, а щасливу людину, яка може творити та мислити.

Подальші перспективи розробки даної проблеми полягають у втіленні методики Марії Монтессорі в практичну діяльність сучасних гувернерів при роботі з дітьми різного віку.

Література

1. Сумнительный К.Е. Домашняя школа Монтессори. Развитие: Для детей 2-4 лет. / К.Е.Сумнительный, С.И.Сумнительная. – М.: Карапуз, 2003. – 164 с.
2. Гримм В. Самые лучшие методики воспитания ребенка / Виктория Гримм. – Донецк: ООО "Агентство Мультипресс", 2007. – 285 с.
3. Монтессори М. Разум ребенка. / Мария Монтессори. – М., 1997. – 167 с.
4. Орлова Д. Большая книга Монтессори / Дарья Орлова. – СПб: ПРАЙМ – ЕВРОЗНАК, 2008. – 185 с.
5. Афанасьева Т.И. Учить по Монтессори (из опыта работы) / Т.И.Афанасьева. – М.: МЦМ, 1996. – 197 с.

Актуальность темы исследования заключается в том, что за последние десятилетия появляются новые педагогические теории, посвященные раннему развитию малышей, открываются новые детские садики и группы подготовки к школе, которые работают по оригинальным отечественным и зарубежным методикам. Все они преследуют одну цель – помочь родителям в развитии ребенка, в частности система дошкольного воспитания Марии Монтессори, которая главное внимание уделяла развитию познавательных способностей детей и использовала для этого специальные дидактические материалы. Характеристика сенситивных периодов, которые рассматриваются в статье, позволяет создать вокруг ребенка такую среду, чтобы она содействовала развитию навыков.

Ключевые слова: методика, гувернер, свободное воспитание, сенситивные периоды, Монтессори – материалы.

The topicality of the researched theme is in the fact, that there appear in the last decades new pedagogical theories, devoted to early child development, as well as new preschool and groups open to prepare kids to a school, which work after original domestic and foreign methods. All of them pursue one purpose – to help parents in the child development, in particular the system of preschool education of Maria Montessori, who has paid much attention to the development of cognitive capabilities of children and has used the special didactics materials for this purpose.

Key words: method, governer, free education, sensitive periods, Montessori are materials.